

Het VN-verdrag handicap in de gemeentelijke praktijk

Wendy van Hal & Else Kolkman

College voor

de Rechten
van de Mens

27 januari 2026

Welkom

Inhoud

1. Wat is het College voor de Rechten van de Mens?
2. Wat is het VN-verdrag handicap?
3. Welke verantwoordelijkheden heeft de gemeente?
4. Hoe geven gemeenten deze verantwoordelijkheden handen en voeten?
5. Wat zijn belangrijke aandachtspunten bij het implementeren van het verdrag?

Wat is het College voor de Rechten van de Mens?

College voor de Rechten van de Mens

- Mensenrechteninstituut van Nederland
- Afdelingen College
 - Onderzoek en Advies
 - Oordelen over discriminatie
 - Communicatie en mensenrechteneducatie
- Toezichthouder VN-verdrag handicap

Wat is het VN-verdrag handicap?

Wie kent het VN-verdrag handicap?

- Wie al mee gewerkt?
- Heb je een mooi voorbeeld om te delen, zet het dan graag in de chat

Het verhaal van Natalja van Luijk

- Typen en scrollen lastig
- Aanvragen van een rolstoel; mails, online formulier met open vragen
- Parkeerkaart andere gemeente: opnieuw medische keuring, online formulieren, verschil in gemeenten

Wat is het VN-verdrag handicap?

- Mensenrechtenverdrag
 - Mensenrechtenmodel
 - Grondbeginselen
 - Rechten en verplichtingen
-
- Over welke (groepen) inwoners gaat het VN-verdrag handicap?
 - Wat voor soort obstakels kunnen zij tegenkomen?
 - Wat betekent de verplichting om mensen met een beperking te betrekken?

Mensenrechtenmodel

Dezelfde rechten als ieder ander

Onderdeel van de menselijke identiteit

Wisselwerking persoon en sociale of fysieke belemmeringen in de samenleving

Politiek, juridisch, sociaal en fysieke omgevingen, o.m.: volledige inclusie en participatie van personen met een beperking

Grondbeginselen

Wie is er bekend met de grondbeginselen?

Welke grondbeginselen ken je? Zet ze in de chat

Grondbeginselen

- Respect voor inherente waardigheid, persoonlijke autonomie
- Non-discriminatie
- Participatie
- Respect voor verschillen en aanvaarding
- Gelijke kansen
- Toegankelijkheid (fysiek, informatie, sociaal)
- Gelijkheid van man en vrouw
- Eerbiediging van het recht van kinderen met een beperking

Rechten en verplichtingen

Artikel 27 en artikel 28 van het verdrag

- Artikel 27: Werk en werkgelegenheid
- Artikel 28: Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming

Artikel 27 Werk en werkgelegenheid

- Recht op werk
- Mogelijkheid in levensonderhoud te voorzien
- In vrijheid gekozen of aanvaard
- Arbeidsmarkt en in een werkomgeving die open zijn
- toegankelijk

Waar gaat het dan o.a. om?

- Kans op werk te bevorderen en te ondersteunen bij het vinden, verwerven en behouden van werk of terugkeer naar werk (sub e)
- Personen met een handicap in dienst te nemen in de publieke sector (sub g)
- Re-integratie, programma's t.b.v. behoud van baan en terugkeer naar werk (sub k)

General comment no. 8 VN-comité handicap

Uitgangspunt:

Een staat mag geen maatregelen nemen die een achteruitgang (non-retrogressie) betekenen van de rechten.

General comment no. 8 VN-comité handicap

Als er toch maatregelen worden genomen, dan dient de staat:

- Zorgvuldige afweging van alle alternatieven
- Gerechtvaardigd zijn, in relatie tot de totaliteit van de rechten in het verdrag
- In context van het volledige gebruik van de maximaal beschikbare middelen
- Geen onevenredige impact hebben

Artikel 28: Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming

- Recht op behoorlijke levensstandaard (lid 1)
 - Voeding, kleding, huisvesting
- Recht op sociale bescherming (lid 2), o.a.:
 - Passende diensten, instrumenten en andere vormen van ondersteuning (sub a)
 - Bij armoede: toegang tot hulp voor aan handicap gerelateerde kosten (sub c)

Vragen?

Welke verantwoordelijkheden heeft de gemeente?

Welke verantwoordelijkheid heeft de gemeente?

- Centrale overheid én decentrale overheid
- Inspanningsverplichting
- Geleidelijke verwezenlijking
- Aanbevelingen VN-comité handicap

Decentralisatie in het sociaal domein

- Adviesraad Sociaal Domein verplicht gesteld
- Wmo, Jeugdwet en Participatiewet gewijzigd voorafgaand aan ratificatie van het verdrag:
 - periodiek een plan m.b.t. gemeentelijk beleid

Decentralisatie in het sociaal domein

- Jeugdwet: t.a.v. preventie, jeugdhulp, de uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en geeft daarbij in ieder geval aan op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan VN-verdrag handicap. (art 2.2, lid 2, onderdeel f, Jeugdwet)

Decentralisatie in het sociaal domein

- Participatiewet: De gemeenteraad stelt periodiek een plan vast over de wijze waarop het college uitvoering zal geven aan VN-verdrag handicap. (art 8d Participatiewet)
- Wmo: t.a.v. maatschappelijke ondersteuning. Hierin staan ook de beleidsvoornemens om uitvoering te geven aan VN-verdrag handicap. (art 2.1.2, onderdeel h, WMO)

Periodiek plan en LIA

Besluit algemene toegankelijkheid:

- Alle sectoren
- Een actieplan
- Geleidelijke verwezenlijking van de algemene toegankelijkheid

Dit is de Lokale Inclusie Agenda en geldt dus ook voor onderwerpen buiten het sociaal domein

Voorbeeld Hulpmiddelen

Artikel 20 VN-verdrag handicap:

Staat moet alle effectieve maatregelen nemen om de persoonlijke mobiliteit van personen met een handicap met de grootst mogelijke mate van zelfstandigheid te waarborgen onder meer door:

toegang tot hoogwaardige mobiliteitshulpmiddelen, -instrumenten, ondersteunende technologieën en vormen van assistentie en bemiddeling door mensen te faciliteren (sub b)

Voorbeeld Hulpmiddelen

- Zeven (!) wetten zijn belangrijk bij individuele hulpmiddelen:
 - Zorgverzekeringswet (Zvw)
 - Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
 - Wet langdurige zorg (Wlz)
 - Wet overige OCW-subsidies (Woos)
 - Participatiewet
 - Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)
 - Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Wet Wia)

Voorbeeld Hulpmiddelen

Wmo:

- voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van personen met ene beperking, zoveel mogelijk inde eigen leefomgeving.
- Het gaat om hulpmiddelen om thuis zelfstandig te kunnen blijven wonen of zich in huis en daarbuiten goed te kunnen verplaatsen

Voorbeeld Hulpmiddelen

Participatiewet:

- Voor iedereen die kan werken maar hierbij wel ondersteuning nodig heeft.
- Het gaat om 'meeneembare hulpmiddelen' die hen in staat stellen om aan het werk te gaan of werk te behouden.

Voorbeeld hulpmiddelen

Mogelijke oplossing:

‘Convenant meeverhuizen van individuele mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen bij een verhuizing’

Hoe geven gemeenten deze verantwoordelijkheden handen en voeten?

Hoe geeft de gemeente deze verantwoordelijkheid handen en voeten?

- Handreiking decentrale overheid: Handreiking Provincies, gemeenten en het VN-verdrag handicap | College voor de Rechten van de mens
 - Voor wie is de Handreiking bedoeld?
 - Ambtenaren die juridische werkzaamheden verrichten
 - Ambtenaren die zich bezighouden met beleidsontwikkeling
 - Ambtenaren met een coördinerende of aansporende taak
- Oplegger

De Handreiking

Monitor College 2020: participatie

Monitor 2020:

Participatie van mensen met een beperking bij de totstandkoming van wetgeving en beleid

(link: Rapport: Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland | College voor de Rechten van de Mens)

Rol ervaringsdeskundigen

- Algemene verplichting artikel 4 lid 3
- Structureel en van het begin af aan
- Terugkoppeling
- Bij wet- en regelgeving, beleid én uitvoering daarvan

Ervaringsverhaal Natalja van Luijk

- Geven van workshops en trainingen
- Meedenken met online diensten van gemeenten
- NS: testen van nieuwe app
- Workshop bij Paradiso

Toolkit bij de Handreiking

Toolkit: Toolkit: uitvoering VN-verdrag handicap op gemeentelijk niveau | College voor de Rechten van de Mens

Toolkit bij de Handreiking

- Tip 1: gebruik de Handreiking
- Tip 2: Participatie bij beleid: vanaf het begin
- Tip 3: Mix van ervaringsdeskundigen en organisaties
- Tip 4: Toegankelijkheid
- Tip 5: Overleg op locatie
- Tip 6: Focal Point
- Tip 7: Vaste checks in formats
- Tip 8: Passende vergoeding

Adviesraden en mensen met een beperking

Adviesraden: ook mensen met een beperking
meenemen

Of

Aparte adviesraden van mensen met een beperking

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten?

Samenvatting

Wat zijn de vijf belangrijkste aandachtspunten voor gemeenten bij het implementeren van het verdrag?

Samenvatting

- Mensenrechtenmodel
- Grondbeginselen
- Participatie
- Verwezenlijken van specifieke verdragsartikelen
- Lokale Inclusie Agenda

Vragen?

Meer informatie:

www.mensenrechten.nl

Themapagina Mensen met een beperking

Contact: crpd@menzenrechten.nl

w.van.hal@mensenrechten.nl
e.kolkman@mensenrechten.nl

www.mensenrechten.nl

Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl

College voor
**de Rechten
van de Mens**